

SPb., 1876. – Т.2. Otdelenie 2. – 1352; 12; 105; 48 s.

26. Sbornik rasporyazhenij po Ministerstvu narodnogo prosveshheniya za 1871–1873 gg. – SPb., 1881. – Т.5. – 1322; 73; 32 s.

27. Srebnickij I.A. Oчерk iz istorii liceya knyazya Bezborodko (1832–1875). – Nezhin, 1895. – 39 s.

28. Srebnickij I.A. Licej knyazya Bezborodko / I.A. Srebnickij // Gimnaziya vysshix nauk i Licej knyazya Bezborodko. – SPb., 1881. – S. 110–132.

29. Srebnickij I.A. Oчерki iz istorii Liceya knyazya Bezborodko (1832–1875) / I.A. Srebnickij // Izvestiya Istoriko – filologicheskogo instituta. – 1895. – Т.15. – S. 3–39 (2 pag.)

30. Tolbin V. E.P. Steblin Kaminskij / V.Tolbin // Licej knyazya Bezborodko. – SPb., 1859. – S. 88–89.

31. Trocina K. I.V. Lashnyukov / K.Trocina // Gimnaziya vysshix nauk i Licej knyazya Bezborodko. – SPb., 1881. – Otd.2. – S. 408–413.

32. Trocina K. I.Maksimovich / K.Trocina // Gimnaziya vysshix nauk i Licej knyazya Bezborodko. – SPb., 1881. – Otd.2. – S. 283–284.

33. TsDIAK Ukrainy. – F. 707. – Op. 9. – Spr. 1. – 683 ark.

34. Tam samo. – Op. 22. – Spr. 428. – 15 ark.

35. Tam samo. – Op. 22. – Spr. 581. – 114 ark.

36. Tam samo. – Op. 87. – Spr. 3790. – 26 ark.

Torubara A. O., Postgraduate Department of History and Archaeology of Ukraine Chernihiv National Pedagogical University Shevchenko (Ukraine, Chernihiv), *alechka_home@mail.ru*

Nizhyn Prince Bezborodko Law Lyceum as a center of law education and science (1840–1875)

The article considers the legal basics of Prince Bezborodko Law Lyceum activity, peculiarities of educational process organization, providing research and pedagogical personnel; it also characterizes institution's leading teachers and their scientific achievements.

Keywords: Nizhyn Law Lyceum, educational process, professor, student.

Торубара А. А., аспирантка кафедри історії та археології України, Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка (Україна, Чернігів), *alechka_home@mail.ru*

Нежинский юридический лицей князя Безбородко как центр юридического образования и науки (1840–1875 гг.)

Освещены правовые основы функционирования Нежинского юридического лицея князя Безбородко, особенности организации учебного процесса, комплектования научно-педагогических кадров охарактеризованы ведущие преподаватели этого учебного заведения и научные наработки.

Ключевые слова: Нежинский юридический лицей, учебный процесс, профессор, студент.

* * *

УДК 94(477)929.52“1914/1917”

Чорноіваненко І. В.

аспірантка кафедри всесвітньої історії та історіографії,
Херсонський державний університет
(Україна, Херсон), *inna_chorn1989@ukr.net*

ДІЯЛЬНІСТЬ СЕРГІЯ БАЛТАЗАРОВИЧА ТА МАРІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ СКАДОВСЬКИХ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Розглянуто діяльність Сергія Балтазаровича та Марії Олександрівни Скадовських напередодні і в роки Першої світової війни. Показано процес знайомства та одруження, перебування на державній службі С. Б. Скадовського, роботу М. О. Скадовської щодо влаштування культурного життя міста Скадовська. На прикладі історії проведення залізної колії до Скадовська показано вплив подій 1914–1918 рр. на реалізацію одного із проєктів С. Б. Скадовського.

Ключові слова: подружжя Скадовських, Перша світова війна, Скадовськ, організація лазарету, Південна Україна.

В роки Першої світової війни представники дворянства були задіяні в різних галузях життя військового часу. Поряд з продовженням традиційних сферах (служба, благодійницька діяльність) з'являються нові форми роботи. Вибір можливих шляхів реалізації

залежав від громадянської позиції, ставлення до подій, що відбувалися. Досвід роботи конкретних знатних родин демонструє поведінку дворянства в умовах нестабільності та потрясінь.

Завданням статті є визначення напрямів діяльності дворянського подружжя Сергія Балтазаровича та Марії Олександрівни Скадовських напередодні та в роки Першої світової війни.

Діяльність подружжя Скадовських в роки війни не була предметом спеціальних досліджень. Херсонський краснавець Марина Борисівна Тарасова вперше окреслила діяльність Марії Олександрівни в ролі сестри милосердя [1].

Марія Агнеса–Єлизавета Олександрівна Шліппе та Сергій Балтазарович Скадовський (1867–1917) походили з впливових статних родів. Батьком Марії був Олександр Карлович Шліппе (1842, Москва–1909, там же) перебував на державній службі: був дійсним статським радником, Камергером Двору Його Імператорської Величності, маршалком дворянства Верейського повіту Калузької губернії, депутатом Московських земських зборів. Мати – Єлизавета Іванівна Фальц–Фейн (1849, Єлизаветівка 1910, Санкт–Петербург), була сестрою Едуарда Івановича Фальц–Фейна.

Сергій Балтазарович Скадовський (1863–1918) також мав дворянське походження. Народився в с. Скадовка, був хрещений у Херсоні. Балтазар Якович мав 13 тис. дес. землі в Дніпровському повіті Таврійської губернії та займався конярством. Мати, Марія Павлівна Підпалова, закінчила Одеський інститут благородних дівчат з відзнакою [2, с. 13].

Історію одруження Марії Олександрівни та Сергія Балтазаровича знаходимо у спогадах внука, Бориса Сергійовича Скадовського. На час одруження С. Б. Скадовський був почесним членом Херсонської губернської опіки дитячих притулків (1886 р.), кандидатом на посаду маршалка дворянства Дніпровського повіту Таврійської губернії (1887 р.) [3]. Спочатку С. Б. Скадовський мав відносини з Лідією Едуардівною Фальц–Фейн (1870–1937), сестрою Фрідріха Едуардовича, засновника заповідника Асканія–Нова. Необхідно зазначити, що Лідія “навчалася в Харкові, звідки повернулася з університетським дипломом і титулом красуні міського конкурсу” [4].

Однак згодом увагу Сергія Балтазаровича привернула Марія Олександрівна. Навесні 1887 р. вона разом з матір'ю перебувала у Сімферополі. Приводом до візиту в місто стало проведення кінських перегонів між власниками великих кінських стаєнь [5]. Так і розпочалася їхня історія кохання.

26 лютого 1888 р. вони одружилися. Родина Шліппе сповідувала лютеранство [5, с. 55], родина Скадовських була православною. Для вінчання молоді обрали православну церкву Костянтина і Олени при Костянтинівському межовому інституті в Москві. Запрошеною на весілля була, зокрема, Ольга Августівна Чорно'ятова (1837–1895) [6]. Її чоловік, Ілля Микитович (1822–1879), був професором Петровської землеробської Академії, членом Вільного економічного товариства [7]. В особистому архівному фонді Чорно'ятових збереглося відповідне запрошення на

весілля. Листівка датована 1 лютого 1888 р., містить надрукований на німецькій мові текст та зображення родових гербів Шліппе і Скадовських. Родина проживала спочатку в Скадовці, згодом в Олександрівці Таврійської губернії. У подружжя було семеро дітей: Олександр, Лев, Сергій, Юрій, Марія, Єлизавета і Ольга.

С. Б. Скадовський вже мав досвід роботи в воєнних умовах. На початку російсько-японської війни Сергія Балтазаровича, як маршалка дворянства, призначили Головнокомандуючим Загальнодворянської організації на Галицькому фронті*. Як уповноважений від Російського товариства Червоного Хреста він перебував 10 місяців (березень 1904 р. – березень 1905 р., в липні 1904 р. перебував в Скадовську) в Харбіні (Далекий Схід). У складі делегації він перебував на прийомі у китайського генерал-губернатора.

В 1906 р. був обраний членом Державної Ради від дворянських товариств. В червні 1912 р. вибув по жеребкуванню, в 1915 р. знову обраний. На початку 1916 р. Сергія Балтазаровича обрали членом-заступником Особливої наради для обговорення і об'єднання заходів по забезпеченню паливом шляхів сполучення, державних і громадських установ і підприємств, що працюють для цілей державної оборони від Державної Ради. В 1916 р. входив в комісію по справам сільського господарства став членом парламентської делегації в союзні країни (1915 р.) [8, с. 248].

Під час служби в Державній Раді політична позиція С. Б. Скадовського змінювалася. Протягом квітня 1906 – травня 1908 р. входив в групу центру. З травня 1908 р. переходить в правий гурток групи центру. З 1911 р. – входив у групу правого центру. В грудні 1916 р. С. Б. Скадовський перейшов в позапартійне об'єднання (утворене в грудні 1910 р.). Був уповноваженим від таврійського дворянства на 1–12 з'їздах Об'єданого дворянства. За діяльність в Товаристві Червоного Хреста Сергій Балтазарович був нагороджений орденом Святого Станіслава 1 ступеня, Святої Анни 1 ступеня (1917 р.) [9; 10].

В роки війни родина тривалий період проживали в Скадовську†. На період літніх канікул тут перебували діти подружжя. Також С. Б. Скадовський орендував двоповерховий будинок в Санкт-Петербурзі, по вулиці Ліцейській (1917 р.) [11, с. 626]. Під час візитів до Одеси та Петербургу С. Б. Скадовський зупинявся в Херсоні у “Петроградському готелі” [12].

В роки війни продовжувалася робота щодо дослідження можливостей Скадовська як залізничної станції. Засновник містечка більше 10 років відстоював право порту в різноманітних інстанціях. За його проханням в 1912 р. територію прокладення транспортної гілки досліджували інженери Міністерства шляхів сполучення Ветеров і Романовський [13, арк. 1]. У 1913 р. було знову проведено комплексне (топографічне, геодезичне, геофізичне) дослідження місцевості, призначеної для шляху. Переваги та недоліки конкурентних проектів

обговорювалися в Головному управлінні торгівельного мореплавства і портів‡, на засіданні Технічної ради Міністерства транспорту і шляхів сполучення. На засіданні вирішили, що як Скадовськ, так і Хорли можуть претендувати на залізничне сполучення. Однак обидві лінії виконуватимуть лише транзитну функцію [14]. В 1915 р. воєнні обставини завадили провести обстеження шляхів підходу великих суден до Скадовська [15, л. 123].

За ініціативи М. О. Скадовської під час курортного сезону в Скадовську влаштовували благодійні спектаклі, було утворено товариство взаємодопомоги “Благо дітей” [16, с. 191]. Як дружина маршалка дворянства Таврійської губернії, Марія Олександрівна брала участь в різноманітних заходах, про що інформувала місцева преса. В 1904 р. під час зустрічі учасників битви під Чемульто вона вручила букет квітів флігель-адютанту крейсера “Варяг” [17].

М. О. Скадовська була опікуном декількох навчальних закладів, серед них – Скадовське училище, Олешківське дівоче професійне училище (1896–1906 рр.) [18, с. 41], Сімферопольський дитячий притулок графині А. М. Адлерберг (1908 р.) [19, с. 80], Сімферопольської жіночої гімназії [20, с. 31]. На засіданні Дніпровських повітових земських зборів в 1913 р. вона отримала подяку за постійну увагу до економічних проблем земської школи у Скадовську [21, с. 69].

Під час Першої світової війни М. О. Скадовська організувала лазарет у Скадовську. Установа почала діяти в жовтні 1914 р., однак лікування поранених розпочалося 14 травня 1915 р. Протягом листопада 1915 – липня 1916 р. лазарет не діяв, у зв'язку з поганим транспортним сполученням [22, с. 394]. Установа забезпечувала одночасне лікування до 30 осіб і знаходилася на повному фінансовому утриманні засновниці. В Дніпровському повіті в цей час працювало декілька подібних закладів. За кошти земства утримувалися лазарети в Олешках (на 20 та 30 ліжок), Каховці (на 30 ліжок), Новій Маяці (на 25 ліжок), Ново-Троїцьку (на 30 ліжок), Голій Пристані (на 20 ліжок) [23, с. 343].

Представники дворянства організували лікувальні заклади і в інших українських губерніях. Графи Бобринські відкрили лікарню в м. Сміла Черкаського повіту на 200 ліжок, родина Терещенків – на Старо-Осотнянському заводі Чигиринського повіту на 15 ліжок, спадкоємці графа О. О. Потоцького – в с. Бужанці Звенигородського повіту на 12 ліжок, П. І. Терещенко – в с. Христинівка Уманського повіту на 25 осіб, М. Браницька – в Ольшанці Звенигородського повіту на 12 ліжок [24, арк. 25–32зв]. Однак Марія Олександрівна не обмежилася заснуванням установи – вона особисто долучилася до діяльності на фронті. За службу сестрою милосердя на Галицькому фронті її нагородили медаллю “За відвагу” [25].

На військовій службі перебували і сини С. Б. Скадовського. Олександр в 1915 р. закінчив

* Разом з маршалком дворянства Орловської губернії М. О. Стаховичем (1861–1923)

† Порт, заснований С. Б. Скадовським в 1894 р.

‡ Официальные документы и выдержки из них по вопросу о сооружении железной дороги к порту Скадовску и порта в Скадовске или Хорлах. – Спб. : Типография “Родник”, 1913. – 43 с.

фінансово-економічне відділення Санкт-Петербурзького політехнічного інституту та отримав статус кандидата економічних наук [26, арк. 1–8]. В червні 1915 р. був зарахований до Сергіївського артилерійного училища [27, л. 67]. Лев за діяльність на посаді чиновника особливих доручень при Головнокомандуючому загальнодворянської організації Товариства Червоного Хреста на Галиційському фронті був нагороджений орденом Станіслава 3 ступеня (1915 р.) [28]. В березні 1917 р. був зарахований до Сергіївського артилерійного училища [29, арк. 61, 69]. Під час служби захворів на тиф і помер в м. Акермані (нині Белгород-Дністровськ) [30, с. 115].

Померла М. О. Скадовська 18 серпня 1917 р. у “Петроградському готелі” в результаті тривалої хвороби [31]. 16 червня 1918 р. помер і Сергій Балтазарович [32]. Поховані в родинному склепі при Сергіївській церкві в Скадовську. В 30-х рр. після зруйнування церкви жителі міста перепоховали подружжя на місцевому кладовищі [33, арк. 14].

Отже, напередодні Першої світової фіксуємо найбільший пік громадської активності подружжя Скадовських. Діяльність Сергія Балтазаровича і Марії Олександрівни відбувалася на базі портового міста Скадовськ. Також представники роду були задіяні у військовій службі, брали участь та стали організатором діяльності благодійних закладів в роки війни.

Список використаних джерел

1. Тарасова М. Б. Сестри милосердя міста Херсона (відео) // <http://www.artkavun.kherson.ua/tarasova-marina-borisovna.htm>
2. Краткий исторический очерк пятидесятилетия Одесского института благородных девиц. – Одесса: Типография “Труд” В. Семенова, 1879. – 250 с.
3. Формулярный список о службе Члена Государственного Совета Камергера Высочайшего двора, действительного статского советника Скадовского, 12.03.1912, копия // Особистий архів Г. А. Рудницького.
4. Данилевич Н. Барон Фальц-Фейн. Жизнь русского аристократа / Н. Данилевич – М.: Изобразительное искусство, 2001.
5. Шлиппе Ф. В. Автобиографические записки 1941–1946 гг. // Российский Архив: История Отечества в свидетельствах и документах XVIII–XX вв.: Альманах. – М.: Студия ТРИТЭ: Рос. Архив, 2008. – Т. XVII. – С. 25–167.
6. Научно-исследовательский отдел рукописей РГБ. – Ф.329 IV. Чернопяттов. Карточка № 7. Ед. хр. 38. Скадовский С., Шлиппе М. Письмо к Ольге Чернопяттовой, 1.02.1888. – 2 л.
7. Чернопяттов, Илья Никитич // http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_biography/16360/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%8F%D1%82%D0%BE%D0%B2
8. Государственный Совет Российской империи: 1906–1917: энциклопедия. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2008. – 343 с., илл.
9. Юг. – 5.01.1917.
10. Российский государственный военно-исторический архив (далее – РГВИА). – Карточка РОКК, № 60676.
11. Весь Петербург: Адресная и справочная книга города Санкт-Петербурга на 1917 г. / ред. А. П. Шашковский. – СПб.: Т-во А. С. Суворина “Новое время”, 1917. – 930 с.
12. Херсонские новости. – 1.09.1915.
13. Державний архів Автономної республіки Крим. – Ф.27. – Оп.13. – Спр. 4608.
14. Железная дорога Федоровка–Скадовск–Херсон // Южная Русь. – 9.04.1913.
15. Российский государственный исторический архив. – Ф.95. – Оп.11. – Д.1028.
16. Адрес-календарь и справочная книга Таврической губернии на 1910 г. – Симферополь: Таврическая губернская типография, 1910. – 370 с.
17. Салгир. – 10.04.1904.

18. Постановление Днепропетровского уездного земского собрания очередной сессии 6.10.1896 (с приложениями). – Алешки: Типография Б. С. Бинцейга, 1897. – 817 с.

19. Адрес-календарь и справочная книга Таврической губернии на 1908 г. – Симферополь: Таврическая губернская типография, 1908. – 336 с.

20. Адрес-календарь и справочная книга Таврической губернии на 1909 г. – Симферополь: Таврическая губернская типография, 1909. – 420 с.

21. Постановление Днепропетровского уездного земского собрания XLVIII сессии с приложениями очередного созыва 24.09 и чрезвычайного 20.04 и 15.11.1913 г. – Алешки: Типография Л. Г. Шпиро, 1914. – 1105 с.

22. Постановление Днепропетровского уездного земского собрания 1916 г. – Алешки: Типография Л. Г. Шпиро, 1916. – 65+153 с.

23. Постановление Днепропетровского уездного земского собрания 50 сессии 1915 г. с приложениями. – Алешки: Типография Л. Г. Шпиро, 1916. – 621 с.

24. РГВИА. – Ф.126. – Оп. 1. – Спр. 1122. – 121 арк.

25. Лист Б. С. Скадовського до Г. А. Рудницького. Замітки і поправки до статті Рудницького Г. А. “Сергій Скадовський”, надрукованої в виданні “Кримська світлиця” 20 червня 1997 р. // Особистий архів Г. А. Рудницького.

26. Центральний державний історический архив Санкт-Петербурга (далее – ЦГИА СПб). – Ф.492. – Оп.2. – Д.9282.

27. Там же. – Ф.478. – Оп. 1. – Д.1928.

28. РГВИА. – Карточка РОКК, № 60675.

29. ЦГИА СПб. – Ф.478. – Оп.3. – Д.6095.

30. Лиховид О. Скадовськ та скадовчани. – Скадовськ, б/в, 2005. – 320 с.

31. Юг. – 20.08.1917.

32. Юг. – 16.06.1918.

33. Державний архів Херсонської області. – Ф. Р-4097. – Оп.4. – Спр. 6.

References

1. Tarasova M.B. Sestry myloserdja mista Hersona (video) // <http://www.artkavun.kherson.ua/tarasova-marina-borisovna.htm>
2. Kratkij istoricheskij ocherk pjatidesjatiletija Odesskogo instituta blagorodnyh devic. – Odessa: Tipografija “Trud” V.Semenova, 1879. – 250 s.
3. Formuljarnyj spisok o sluzhbe Chlena Gosudarstvennogo Soveta Kamergera Vysochajshego dvora, dejstvitel'nogo statskogo sovetsnika Skadovskogo, 12.03.1912, kopija // Osobystyj arhiv G.A. Rudnyc'kogo.
4. Danilevich N. Baron Fal'c-Fejn. Zhizn' russkogo aristokrata / N.Danilevich – M.: Izobrazitel'noe iskusstvo, 2001.
5. Shlippe F.V. Avtobiograficheskie zapiski 1941–1946 gg. // Rossijskij Arhiv: Istorija Otechestva v svidetel'stvah i dokumentah XVIII–XX vv.: Al'manah. – M.: Studija TRITJe: Ros. Arhiv, 2008. – T. XVII. – S. 25–167.
6. Nauchno-issledovatel'skij otdel rukopisej RGB. – F. 329 IV. Chernopjatov. Kartochka № 7. Ed. hr. 38. Skadovskij S., Shlippe M. Pis'mo k Ol'ge Chernopjatovoj, 1.02.1888. – 2 l.
7. Chernopjatov, Il'ja Nikitich // http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_biography/16360/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%8F%D1%82%D0%BE%D0%B2
8. Gosudarstvennyj Sovet Rossijskoj imperii: 1906–1917: jenciklopedija. – M.: Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija (ROSSPJeN), 2008. – 343 s., ill.
9. Jug. – 5.01.1917.
10. Rossijskij gosudarstvennyj voenno-istoricheskij arhiv (dal'she – RGVIA). – Kartoteka ROKK, № 60676.
11. Ves' Peterburg: Adresnaja i spravocnaja kniga goroda Sankt-Peterburga na 1917 g. / red. A.P. Shashkovskij. – Spb.: T-vo A.S. Suvorina “Novoe vremja”, 1917. – 930 s.
12. Hersonskie novosti. – 1.09.1915.
13. Derzhavnij arhiv Avtonomnoi' respubliky Krym. – F. 27. – Op. 13. – Spr. 4608.
14. Zheleznaia doroga Fedorovka–Skadovsk–Herson // Juzhnaja Rus'. – 9.04.1913.
15. Rossijskij gosudarstvennyj istoricheskij arhiv. – F. 95. – Op. 11. – D.1028.
16. Adres-kalendar' i spravocnaja kniga Tavricheskoi gubernii na 1910 g. – Simferopol': Tavricheskaja gubernskaja tipografija, 1910. – 370 s.

17. Salgir. – 10.04.1904.
18. Postanovlenie Dneprovskogo uezdnoho zemskogo sobranija ocherednoj sessii 6.10.1896 (s prilozhenijami). – Aleshki: Tipografija B.S. Bincejga, 1897. – 817 s.
19. Adres–kalendar' i spravocnaja kniga Tavricheskoj gubernii na 1908 g. – Simferopol': Tavricheskaja gubernskaja tipografija, 1908. – 336 s.
20. Adres–kalendar' i spravocnaja kniga Tavricheskoj gubernii na 1909 g. – Simferopol': Tavricheskaja gubernskaja tipografija, 1909. – 420 s.
21. Postanovlenie Dneprovskogo uezdnoho zemskogo sobranija XLVIII sessii s prilozhenijami ocherednogo sozyva 24.09 i chrezvyčajnogo 20.04 i 15.11.1913 g. – Aleshki: Tipografija L.G. Shpiro, 1914. – 1105 s.
22. Postanovlenie Dneprovskogo uezdnoho zemskogo sobranija 1916 g. – Aleshki: Tipografija L.G. Shpiro, 1916. – 65+153 s.
23. Postanovlenie Dneprovskogo uezdnoho zemskogo sobranija 50 sessii 1915 g. s prilozhenijami. – Aleshki: Tipografija L.G. Shpiro, 1916. – 621 s.
24. RGVIA. – F. 126. – Op. 1. – Spr. 1122. – 121 ark.
25. Lyst B.S. Skadovs'kogo do G.A. Rudnyc'kogo. Zamitky i popravky do statti Rudnyc'kogo G.A. "Sergij Skadovs'kyj", nadrukovanoi' v vydanni "Kryms'ka svitlycja" 20 chervnja 1997 r. // Osobystyj arhiv G.A. Rudnyc'kogo.
26. Central'nyj gosudarstvennyj istoricheskij arhiv Sankt–Peterburga (dal'she – CGIA SPB). – F. 492. – Op. 2. – D.9282.
27. Tam zhe. – F. 478. – Op. 1. – D.1928.
28. RGVIA. – Kartoteka ROKK, № 60675.
29. CGIA SPB. – F. 478. – Op. 3. – D.6095.
30. Lyhovyd O. Skadovs'k ta skadovchany. – Skadovs'k, b/v, 2005. – 320 s.
31. Jug. – 20.08.1917.
32. Jug. – 16.06.1918.
33. Derzhavnyj arhiv Hersons'koi' oblasti. – F. R–4097. – Op. 4. – Spr. 6.

Chornoivanenko I. V., *Postgraduate student of the department of world history and historiography, Kherson state university (Ukraine, Kherson), inna_chorn1989@ukr.net*

Activity of Sergey Baltazarovich and Maria Alexandrovna Skadovskii during the First World War

The paper considers the activities of Sergey Baltazarovich and Maria Alexandrovna Skadovskii before and during the First World War. The process of dating and marriage, the civil service of S.B. Skadovskii, the work of M.O. Skadovskii at the arranging of cultural life of Skadovsk is shown in the article. On the example of the history of the railway track conduction to Skadovsk the influence of the events of 1914–1918 for the implementation of one of the projects of S.B. Skadovskii is shown.

Keywords: husband and wife Skadovskii, First World War, Skadovsk, organization of hospital, Southern Ukraine.

Черноиваненко И. В., аспирантка кафедры всемирной истории и историографии, Херсонский государственный университет (Украина, Херсон), inna_chorn1989@ukr.net

Деятельность Сергея Балтазаровича и Марии Александровны Скадовских в годы Первой мировой войны

Рассматривается деятельность Сергея Балтазаровича и Марии Александровны Скадовских накануне и в годы Первой мировой войны. Показано процесс знакомства и женитьбы, пребывания на государственной службе С. Б. Скадовского, работу М. А. Скадовской по устройству культурной жизни города Скадовска. На примере истории проведения железнодорожной дороги к Скадовску показано влияние событий 1914–1918 гг. на реализацию одного из проектов С. Б. Скадовского.

Ключевые слова: супруги Скадовские, Первая мировая война, Скадовск, организация лазарета, Южная Украина.

* * *

УДК 94(477)“1917–1918”

Вовчук Л. А.

кандидат історичних наук, старший викладач,
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
(Україна, Миколаїв), luda_vovchuk@ukr.net

ДИПЛОМАТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ НА ЗАВЕРШАЛЬНОМУ ЕТАПІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Досліджуються дипломатичні зв'язки України на завершальному етапі Першої світової війни. Автор акцентує увагу на розвитку відносин України з країнами Четверного союзу після підписання 27 січня (9 лютого) 1918 р. Брестського миру, який став для української дипломатії справжнім триумфом. Із підписанням цього договору УНР набула всі права й обов'язки суб'єкта міжнародного права. У результаті ратифікації цього договору Україна встановила свої дипломатичні представництва у Німеччині, Австро-Угорщині, Туреччині та Болгарії, а в українських містах знову почали функціонувати консульства країн Четверного союзу, а саме Австро-Угорщина та Німеччина відновили діяльність своїх консульств у Києві та Одесі. Окрім цього, після приходу до влади на українських територіях у квітні 1918 р. Гетьманату, уряд П. Скоропадського активно сприяв відкриттю в Україні консульських установ іноземних держав, які виникли після розпаду колишньої Російської імперії.

Ключові слова: консул, консульство, дипломатичні зв'язки, Україна, країни Антанти, країни Четверного союзу, Австро-Угорщина, Німеччина, Вірменія, Грузія.

Розвиток української дипломатії на сучасному етапі не може здійснюватись успішно без вивчення й узагальнення історичного досвіду міжнародної діяльності України, її дипломатичних зв'язків і служби упродовж 1917–1918 рр. Незважаючи на тогочасні ускладнені зовнішньополітичні умови, українським дипломатам вдалося розбудувати якнайширшу мережу своїх дипломатичних представництв у багатьох країнах світу та сприяти відкриттю іноземних консульських установ на теренах власної держави, підкресливши важливість України серед тогочасних представників міжнародної арени.

Досліджуючи дипломатичні відносини України на завершальному етапі Першої світової війни, варто зазначити, що саме питання розвитку української дипломатичної мережі за кордоном у сучасній історіографічній науці є більш–менш достатньо висвітленим. Наприклад, ґрунтовними є монографічні дослідження В. Соловйової [12], І. Дацківа [10], Д. Веденєєва та Д. Будкова [3], які на основі широкого кола документальних матеріалів, висвітлюючи складний процес становлення та діяльності українських дипломатичних представництв УНР доби Центральної ради та Директорії, періоду Гетьманату П. Скоропадського, розкривають становлення й основні напрями діяльності українських посольств і надзвичайних дипломатичних місій у країнах Європи.

У той же час, що стосується питання наявності іноземних дипломатичних представництв на теренах України у зазначений період, то воно на сьогоднішній день належить до маловивчених проблем. Однак, деякі аспекти визначеної теми дослідження знайшли своє відображення у роботах сучасних дослідників – монографія австрійського професора Рудольфа Агетнера [1], яка відслідковує “присутність” Габсбурзької монархії в Україні з 1785 до 2010 р. Книга розповідає про численні австрійські консульства у чорноморсько–азовських портових містах, Києві та Харкові та їх завдання.

Певний доробок становлять праці Б. М. Гончара і Н. Д. Городньої [9], І. М. Мягкого [11], в яких висвітлюється діяльність французького консула Е. Енно в Одесі у період інтервенції 1919 р. А також праці